

BÁO CÁO THAM LUẬN

Về thị trường lao động và phát triển nhân lực tại thành phố Đà Nẵng

(Phục vụ Hội nghị “Phát triển thị trường lao động phục vụ phục hồi, phát triển kinh tế - xã hội nhanh và bền vững” vào ngày 20 tháng 8 năm 2022)

Năm 2020 Đà Nẵng bị ảnh hưởng nặng nề bởi đại dịch COVID-19, nền kinh tế tăng trưởng âm (-8,2%); đến đầu tháng 5 năm 2021 dịch bệnh tiếp tục bùng phát, làm cho hoạt động sản xuất kinh doanh tiếp tục bị ảnh hưởng. Phần lớn các doanh nghiệp kinh doanh ở lĩnh vực du lịch khách sạn, nhà hàng, cơ sở ăn uống, dịch vụ... đều tạm thời ngừng hoạt động, hàng chục nghìn lao động bị ảnh hưởng, việc làm và thu nhập giảm, đời sống của một bộ phận người dân gặp nhiều khó khăn. Nếu số lao động tham gia trong nền kinh tế ở cuối năm 2019 của thành phố là 586.240 người, thì sau 2 năm ảnh hưởng dịch COVID-19, đến cuối năm 2021 số này chỉ còn là 532.300 người (giảm gần 54.000 lao động so với cuối năm 2019), tỷ lệ lao động thất nghiệp của thành phố cuối năm 2021 lên đến 7,27%.

Trước tình hình trên, căn cứ Nghị quyết số 68/NQ-CP ngày 01/7/2021 và Quyết định số 23/2021/QĐ-TTg ngày 07/7/2021 của Thủ tướng Chính phủ, Thành ủy, UBND thành phố đã triển khai nhiều chính sách hỗ trợ cho người dân, người lao động và người sử dụng lao động gặp khó khăn do đại dịch COVID-19. Kết quả, đến cuối tháng 12/2021 đã hỗ trợ hơn 288.700 lao động với số tiền hơn 217 tỷ đồng, đồng thời hỗ trợ tiền mặt và hàng hóa thiết yếu cho 486.509 hộ dân, 257 đối tượng bảo trợ xã hội nuôi dưỡng tập trung, tổng kinh phí hơn 266 tỉ đồng và hỗ trợ 247.947 khẩu trong khu cách ly, với tổng số tiền là hơn 116,7 tỉ đồng... qua đó đã giúp cho một bộ phận người dân, người lao động giảm bớt khó khăn trong thời điểm dịch COVID-19 hoành hành tại thành phố, góp phần đảm bảo an sinh xã hội, trật tự an toàn xã hội của thành phố.

Thực hiện chủ trương vừa phòng chống dịch vừa duy trì phát triển sản xuất; bên cạnh công tác xây dựng và phát triển chính sách hỗ trợ người dân, người lao động và người sử dụng lao động gặp khó khăn do đại dịch COVID-19, công tác giải quyết việc làm, đảm bảo việc làm cho người lao động trong thời gian trong và sau dịch COVID-19, thành phố đã ban hành nhiều chính sách, cơ chế, cách làm hiệu quả như:

- Xây dựng Kế hoạch số 131/KH-UBND ngày 15/7/2021 về thực hiện chương trình “có việc làm” trên địa bàn thành phố giai đoạn 2021-2025 trong đó tập trung hướng dẫn các địa phương triển khai thực hiện có hiệu quả các giải pháp đề ra trong Kế hoạch thực hiện Chương trình "Có việc làm" của thành phố;

- Triển khai tốt các nội dung của Quyết định số 4018/QĐ-UBND ngày 23/10/2020 của UBND thành phố về phê duyệt Đề án “Dự báo nguồn nhân lực và thông tin thị trường lao động” trên địa bàn thành phố, trong đó tập trung đẩy

manh việc ứng dụng công nghệ thông tin trong kết nối cung - cầu lao động; Xây dựng và đưa vào sử dụng phần mềm kết nối giải quyết việc làm, kịp thời phân tích, đánh giá cơ sở dữ liệu cung - cầu lao động, dự báo nguồn nhân lực cung ứng cho thị trường lao động trước mắt và lâu dài.

- Triển khai Kế hoạch thực hiện Quyết định số 2269/QĐ-TTg ngày 31/12/2020 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án “Nâng cao năng lực và hiệu quả hoạt động của các cơ quan, đơn vị thực hiện chính sách bảo hiểm thất nghiệp”.

- Triển khai Chỉ thị số 16/CT-TTg ngày 14/6/2021 của Thủ tướng Chính phủ về đảm bảo việc làm bền vững, nâng cao mức sống cải thiện điều kiện làm việc của công nhân lao động.

- Chỉ đạo Sở Lao động - Thương binh và Xã hội tiếp tục duy trì phiên giao dịch việc làm định kỳ vào thứ 6 hằng tuần và tăng cường mở rộng các phiên giao dịch việc làm này đồng thời tại 3 địa điểm trực thuộc Trung tâm Dịch vụ việc làm của thành phố (trước đây chỉ thực hiện luân phiên tại từng địa điểm); phối hợp với các địa phương, các Trường đại học - cao đẳng, các cơ sở giáo dục nghề nghiệp tổ chức các phiên giao dịch việc làm, tư vấn, định hướng giáo dục nghề nghiệp di động để kết nối rộng rãi cho doanh nghiệp, người lao động, các em học sinh, sinh viên có cơ hội tuyển dụng lao động, tìm kiếm việc làm cũng như tư vấn, định hướng giáo dục nghề nghiệp trong tương lai. Đặc biệt trong tình hình giãn cách xã hội Trung tâm Dịch vụ việc làm thành phố đã tổ chức các phiên giao dịch việc làm online thu hút hàng ngàn lượt đơn vị tham gia với hơn 100.000 lượt vị trí làm việc cần tuyển và đã tuyển dụng, giải quyết việc làm cho hàng chục ngàn lao động. Ngoài ra, thành phố cũng đã ủy thác cho Chi nhánh Ngân hàng chính sách xã hội thực hiện việc giải ngân cho các dự án vay vốn giải quyết việc làm, chỉ tính riêng 7 tháng đầu năm 2022 đã giải ngân cho 13.590 dự án với kinh phí hơn 747,8 tỉ đồng, giải quyết việc làm cho 13.631 lao động (mức vay bình quân 54,9 triệu đồng/lao động). Trong 6 tháng đầu năm 2022, các thành phần kinh tế của thành phố đã giải quyết việc làm cho hơn 25.400 lao động.

Song song với phát triển thị trường lao động, Đà Nẵng tập trung việc phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, xem đây là nhiệm vụ quan trọng, thường xuyên và lâu dài, cần có sự quan tâm đầu tư thích hợp, đặc biệt trong các lĩnh vực trọng tâm phát triển như công nghệ thông tin, công nghệ cao, dịch vụ chất lượng cao, logistics....

Để đạt được mục tiêu này, thời gian qua thành phố đã quan tâm đến việc nâng cao chất lượng đào tạo, tăng cường đầu tư phát triển cơ sở vật chất, đẩy mạnh liên kết giữa nhà trường và doanh nghiệp trong đào tạo nguồn nhân lực; tạo điều kiện cho doanh nghiệp tham gia các khâu trong quy trình đào tạo, nhất là liên kết sử dụng cơ sở vật chất tiên tiến của doanh nghiệp tham gia đào tạo và đặt hàng đào tạo; khuyến khích các cơ sở đào tạo đẩy mạnh hợp tác quốc tế,

tăng cường liên kết đào tạo, đặc biệt là liên kết đào tạo với các trường có chất lượng nước ngoài, các tập đoàn vừa đào tạo, vừa thực hành ở nước ngoài.

Cùng với đó, Đà Nẵng tập trung thông kê, dự báo thông tin thị trường lao động, nhất là các ngành kinh tế mũi nhọn. Xây dựng đề án đào tạo cung ứng nhân lực ưu tiên trong các lĩnh vực mũi nhọn, tại địa chỉ có nhu cầu, như khu công nghệ cao, khu công nghệ thông tin tập trung, các dự án đầu tư trọng điểm... Trong tiến trình tiếp cận nền công nghiệp 4.0, Đà Nẵng cũng đã xác định nguồn nhân lực công nghệ thông tin là then chốt có ý nghĩa quyết định đối với việc thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội của thành phố. Nguồn nhân lực này cũng sẽ làm đòn bẩy thúc đẩy cho 3 trụ cột phát triển thành phố gồm: chính quyền số, kinh tế số và xã hội số; đồng thời cũng đáp ứng nguồn lao động cho nhu cầu chung của tất cả các lĩnh vực kinh tế - xã hội trên địa bàn.

Hiện nay, Đà Nẵng có 15 trường Đại học, hằng năm tuyển sinh khoảng 20.000 chỉ tiêu, trong đó có gần 1.000 là Tiến sĩ và Thạc sĩ, Đà Nẵng được xác định là thành phố đóng vai trò hạt nhân tăng trưởng của vùng kinh tế trọng điểm miền Trung, không chỉ là điểm sáng về công tác quy hoạch, xây dựng cơ sở hạ tầng bài bản, có môi trường đầu tư thông thoáng mà còn dồi dào nguồn nhân lực. Đặc biệt có nguồn nhân lực chất lượng cao chiếm tỷ trọng lớn, với nhiều vườn ươm, không gian sáng tạo và không gian làm việc chung, cùng các câu lạc bộ khởi nghiệp và trung tâm khởi nghiệp ở các trường đại học, cao đẳng, là chiếc nôi đào tạo nguồn nhân lực cho các doanh nghiệp không chỉ ở Đà Nẵng mà cho cả khu vực miền Trung - Tây Nguyên.

Về giáo dục nghề nghiệp, Đà Nẵng có 67 cơ sở giáo dục nghề nghiệp (gồm: 18 trường cao đẳng, 06 trường trung cấp, 12 trung tâm giáo dục nghề nghiệp và 31 cơ sở khác có đăng ký hoạt động giáo dục nghề nghiệp). Hằng năm, tuyển mới gần 50.000 HSSV (Riêng năm 2020, 2021 do ảnh hưởng của tình hình dịch bệnh Covid-19 nên công tác tuyển sinh gặp nhiều khó khăn; năm 2020 tuyển mới 25.940 HSSV, năm 2021 tuyển mới 20.220 HSSV). Ngoài ra, đã triển khai thực hiện chính sách hỗ trợ học nghề đối với lao động thuộc diện chính sách, xã hội theo Quyết định số 31/2016/QĐ-UBND ngày 10/10/2016 của UBND thành phố; qua triển khai đến nay, đã tuyển sinh đào tạo 4.903 lao động với kinh phí khoảng 10 tỷ đồng, nhất là các đối tượng thuộc gia đình chính sách người có công với cách mạng, lao động thuộc hộ nghèo, dân tộc thiểu số, lao động nữ bị mất việc làm...; đào tạo nghề cho 594 thanh niên hoàn thành nghĩa vụ quân sự, nghĩa vụ công an, với kinh phí gần 5 tỷ đồng.

Với việc triển khai và thực hiện các chính sách một cách đồng bộ, quyết liệt, hiện nay (tính đến cuối tháng 6/2022) số lao động làm việc trong nền kinh tế của thành phố đã lên đến 601.800 người (tăng 69.500 người so với cuối năm 2021), giảm tỷ lệ thất nghiệp xuống còn 2,11%.

*** Một số tồn tại hạn chế và nguyên nhân**

- Việc làm cho người lao động của thành phố Đà Nẵng hiện nay vẫn là một vấn đề bức xúc, tính ổn định việc làm chưa cao và hiệu quả tạo việc làm còn

thấp, đặc biệt là đối với thanh niên trong độ tuổi từ 18-25 tuổi (đánh giá dựa trên kết quả tiếp nhận và giải quyết chính sách bảo hiểm thất nghiệp cho người lao động của thành phố). Tỷ lệ thất nghiệp khu vực thành thị có giảm nhưng tốc độ vẫn còn chậm (trung bình giảm 0,2% mỗi năm);

- Tình trạng mất cân đối về cơ cấu cung - cầu lao động chưa được khắc phục, các doanh nghiệp gặp nhiều khó khăn trong tuyển dụng lao động, nhất là những năm gần đây kể cả lao động qua đào tạo, lao động phổ thông;

- Hoạt động giao dịch việc làm ngày càng phát triển tích cực cho việc hỗ trợ kết nối cung - cầu lao động nhưng so với yêu cầu vẫn còn nhiều hạn chế, chưa phát huy được hết các hoạt động, nhất là thông tin thị trường lao động chưa được kết nối chặt chẽ; chưa đồng bộ, nên chưa phản ánh một cách đầy đủ về thực trạng thị trường lao động trên địa bàn thành phố về cung - cầu lao động, công tác dự báo về lao động - việc làm trung hạn và dài hạn còn hạn chế.

*** Các tồn tại hạn chế nêu trên chủ yếu là do các nguyên nhân sau:**

- Nhận thức người lao động về việc làm chưa được đầy đủ, còn trông chờ, ỷ lại; có bộ phận thiếu ý chí vươn lên còn tư tưởng dựa vào sự hỗ trợ của Nhà nước, chưa thật sự tích cực trong quá trình tìm việc làm; lao động chưa qua đào tạo nhưng mong muốn được làm việc với thu nhập cao còn tồn tại, nên hiện tượng thất nghiệp tự nguyện chiếm tỉ lệ lớn;

- Việc triển khai các chính sách hỗ trợ giải quyết việc làm cho đối tượng mất đất sản xuất, di dời, giải toả gặp khó khăn, đặc biệt là các đối tượng đã lớn tuổi, trình độ văn hoá thấp... trở ngại trong việc tổ chức đào tạo nghề để chuyển đổi ngành nghề;

- Hệ thống thông tin thị trường lao động về cung - cầu được đặt ra phù hợp với yêu cầu, tuy nhiên nguồn lực đầu tư còn hạn chế, chưa phát huy được hiệu quả; hoạt động giáo dục đào tạo, hỗ trợ các cơ sở dạy nghề chủ yếu theo nhu cầu thị trường chưa có định hướng lâu dài. Mối quan hệ gắn kết cơ sở giáo dục đào tạo, cơ sở dạy nghề và doanh nghiệp chưa được phát huy (cả về trách nhiệm và quyền lợi).

Trước bối cảnh đại dịch COVID-19 dự báo thời gian tới còn diễn biến phức tạp, khó lường và biến động của tình hình quốc tế, khu vực, nhất là diễn biến phức tạp trong mối quan hệ giữa Nga và Ukraina sẽ ảnh hưởng đến tình hình kinh tế, chính trị, an ninh thế giới và khu vực, tác động lớn đến kinh tế - xã hội của thành phố, nhất là việc làm, đời sống, thu nhập của người dân, người lao động gặp nhiều khó khăn. Đặc biệt là giải quyết việc làm cho đối tượng làm các công việc ở lĩnh vực thương mại, du lịch, dịch vụ... của thành phố. Do đó vấn đề giải quyết việc làm cho người lao động đòi hỏi cấp bách hơn bao giờ hết, yêu cầu đặt ra là cần phải có cách làm mới, cách tiếp cận mới trong việc nghiên cứu để đưa ra các chính sách về giải quyết việc làm và tạo nguồn lao động nhằm ổn định phục hồi và phát triển kinh tế, Thành phố Đà Nẵng đề ra một số mục tiêu và giải pháp như sau:

*** Về mục tiêu:**

- Tập trung chỉ đạo thực hiện đồng bộ, có hiệu quả mục tiêu của Chủ đề năm 2022 là “Năm thích ứng an toàn, linh hoạt, kiểm soát hiệu quả dịch bệnh và phục hồi, phát triển kinh tế - xã hội”.

- Phát triển nhân lực bảo đảm đủ về số lượng, có cơ cấu phù hợp, có trình độ chuyên môn cao, có phẩm chất, nhân cách, năng lực nghề nghiệp, thành thạo về kỹ năng, tác phong chuyên nghiệp, năng động, sáng tạo phục vụ yêu cầu phát triển thành phố Đà Nẵng trở thành trung tâm kinh tế - xã hội lớn của cả nước, một trong những trung tâm đào tạo và cung cấp nhân lực chất lượng cao cho khu vực miền Trung - Tây Nguyên.

- Đáp ứng nhu cầu nhân lực chất lượng cao của thành phố Đà Nẵng và khu vực miền Trung - Tây Nguyên. Riêng thành phố Đà Nẵng có 75% lao động qua đào tạo (trong đó 61% là có bằng cấp, chứng chỉ);

- Tạo được bước chuyển đột phá về chất lượng trong đào tạo nhân lực ở các trường ĐH, CĐ, TCCN và cơ sở giáo dục nghề nghiệp đạt trình độ và chất lượng tiên tiến trong khu vực; sinh viên, học viên sau khi tốt nghiệp có đủ khả năng chuyên môn và ngoại ngữ để làm việc trong các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài và có thể tham gia thị trường lao động quốc tế.

- Phòng, chống dịch COVID-19 hiệu quả; bảo đảm an sinh xã hội và đời sống của người dân, nhất là người lao động, người nghèo, người yếu thế, đối tượng chịu ảnh hưởng nặng nề bởi dịch bệnh; bảo đảm quốc phòng, an ninh, trật tự, an toàn xã hội.

*** Về giải pháp**

- Thứ nhất, nắm bắt thông tin và điều tiết cung - cầu lao động, trong đó chú trọng đến việc đưa phần mềm kết nối giải quyết việc làm vào hoạt động, trên cơ sở này để phân tích, đánh giá cơ sở dữ liệu cung - cầu lao động, dự báo nguồn nhân lực cung ứng cho thị trường lao động trước mắt và lâu dài.

- Thứ hai, ứng dụng công nghệ thông tin để tổ chức tốt các phiên giao dịch việc làm online. Nâng cao chất lượng sàn giao dịch việc làm định kỳ tại Trung tâm Dịch vụ việc làm; tiếp tục phối hợp tổ chức tốt các phiên giao dịch việc làm di động tại các quận, huyện, các trường cao đẳng, đại học, các cơ sở giáo dục nghề nghiệp...; lồng ghép các phiên giao dịch việc làm online với các tỉnh khu vực miền Trung - Tây Nguyên vào cùng các phiên giao dịch việc làm định kỳ.

- Thứ ba, tiếp tục triển khai Kế hoạch nắm bắt thông tin về tình hình tuyển dụng, nhu cầu sử dụng lao động tại các doanh nghiệp (quy mô từ 100 lao động trở lên), với các thông tin cơ bản về quy mô hoạt động và nhu cầu về lao động (số lượng, trình độ) theo từng quy mô, thời gian, khả năng thiếu hụt lao động của các doanh nghiệp, cơ sở sản xuất kinh doanh để cung cấp cho người lao động được biết.

- Thứ tư, giải quyết tốt các chính sách bảo hiểm thất nghiệp, chú trọng tiêu chí đào tạo lại để đưa lao động sớm trở lại thị trường lao động, bù đắp kịp thời số lao động dịch chuyển từ khu vực dịch vụ sang các khu vực khác trong thời gian dịch bệnh.

- Thứ năm, xây dựng kế hoạch hỗ trợ cho người trong độ tuổi lao động bị thất nghiệp, thiếu việc làm chuyển sang tự tạo việc làm, các doanh nghiệp vừa và nhỏ, hộ gia đình, cơ sở sản xuất kinh doanh, dịch vụ tạo việc làm mới cho người lao động được vay vốn từ Ngân hàng Chính sách xã hội.

- Thứ sáu, xác định mục tiêu đào tạo, nâng cao chất lượng nguồn cung lao động phù hợp với nhu cầu của xã hội của thành phố, bằng các giải pháp đó là:

+ Sớm xây dựng Đề án Phát triển nguồn nhân lực cho khu vực tư tại một số ngành, lĩnh vực mũi nhọn của thành phố Đà Nẵng đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045; trong đó tập trung phát triển nguồn nhân lực cho 06 ngành lĩnh vực mũi nhọn: (1) Du lịch và dịch vụ chất lượng cao gắn với bất động sản nghỉ dưỡng; (2) Cảng biển, hàng không gắn với dịch vụ logistics; (3) Công nghiệp công nghệ cao gắn với xây dựng đô thị sáng tạo, khởi nghiệp; (4) Công nghiệp công nghệ thông tin, điện tử, viễn thông gắn với nền kinh tế số; (5) Sản phẩm nông nghiệp công nghệ cao và ngư nghiệp; (6) Tài chính, ngân hàng; Xây dựng Kế hoạch triển khai thực hiện Chiến lược phát triển GDNN giai đoạn 2021-2030, tầm nhìn đến năm 2045 theo Quyết định số 2239/QĐ-TTg ngày 30/12/2021 của Thủ tướng Chính phủ.

+ Tiếp tục triển khai Kế hoạch phát triển giáo dục nghề nghiệp thành phố. Đẩy mạnh công tác đào tạo, chuyển đổi ngành nghề cho người lao động. Triển khai thực hiện chính sách đào tạo nghề miễn phí cho lao động thuộc diện chính sách xã hội trên địa bàn thành phố, chú trọng đến các đối tượng thuộc gia đình chính sách người có công với cách mạng, lao động thuộc hộ nghèo, dân tộc thiểu số, lao động nữ bị mất việc làm...

+ Thực hiện tốt công tác giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông theo Kế hoạch số 7048/KH-UBND ngày 17/10/2019 của UBND thành phố.

- Thứ bảy, tập trung triển khai Kế hoạch khôi phục hoạt động du lịch Đà Nẵng, theo phương châm: “Chủ động - thích ứng - linh hoạt để đạt hiệu quả khôi phục du lịch và đảm bảo an toàn cho khách du lịch, người lao động du lịch và cộng đồng”. Tiếp tục triển khai các hoạt động du lịch trong tình hình bình thường mới theo chỉ đạo của Chính phủ và cập nhật hướng dẫn mới của các Bộ ngành, địa phương.

- Thứ tám, tiếp tục đẩy nhanh tiến độ giải ngân tiền thuê nhà cho người lao động đang làm việc tại các doanh nghiệp và số lao động quay trở lại thị trường lao động theo Quyết định số 08/2022/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ./.